3 Σεπτεμβρίου 2023

Άγιος Πολύδωρος, ο πολύαθλος Κύπριος Νεομάρτυρας

Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Συναξαριακές Μορφές

Μέγα καύχημα της Λευκωσίας,
μέγα στήριγμα πόλεις Εφέσου,
μέγα κλέος τε των δύο πόλεων
της μεν γαρ γόνος σεπτός εχρημάτισας,
την δε τα σα επορφύρωσαν αίματα.
Αλλά πρεύσβευε Χριστώ τω Θεώ άγιε Πολύδωρε,
ίνα ρυσθώμεν κινδύνων και θλίψεων.

Απολυτίκιον αγίου Πολύδωρα

Το όνομά του δεν είναι γνωστό στους πολλούς. Κι όμως αποτελεί ένα πραγματικό στολίδι της νεότερης κυπριακής ιστορίας κι ένα ηρωικό μαχητή και νέο μάρτυρα της εκκλησίας μας. Ο Πολύδωρος γεννήθηκε στη Λευκωσία της Κύπρου λίγο μετά τα μέσα του 18ου αιώνα. Απαγχονίστηκε στη Νέα Έφεσο (Γενί Κουσάντασι), στίς 3 Σεπτεμβρίου του 1794.

Εκείνα τα χρόνια ήταν δύσκολα. Χρόνια σκοτεινά. Χρόνια μαύρης σκλαβιάς. Παρ’ όλα αυτά όμως οι γονείς του Χατζηλουκάς και Λουρδανού, άνθρωποι θεοφοβούμενοι κι ευσεβείς φρόντισαν να δώσουν στο παιδί τους μόρφωση χριστιανική και τον έστειλαν και διδάχθηκε θεολογία.

Όταν ο Πολύδωρος μεγάλωσε, φύση έξυπνη και δημιουργική, επιδόθηκε στο εμπόριο. Για τις δουλειές του μάλιστα άρχισε να ταξιδεύει σε διάφορα μέρη και στην Αίγυπτο. Για ένα διάστημα οι συμβουλές των γονιών του, να προσέχει στις συναναστροφές του, αντηχούσαν διαρκώς στ' αυτιά του και τον συγκρατούσαν, όμως με τον καιρό ή προσοχή χαλαρώθηκε. Σ' ένα από τα ταξίδια του στη χώρα του Νείλου γνωρίστηκε μ' ένα πλούσιο εξωμότη από την Ζάκυνθο και προσλήφθηκε στην υπηρεσία του. Στην εργασία αύτη συνδέθηκε και με διάφορους τύπους της ηλικίας του. Τύπους που θα ονομάζαμε σήμερα των κατωγείων, τύπους χωρίς ηθικούς φραγμούς. Και γρήγορα άρχισε να ξενυχτά, να πίνει και να μεθά, να χαρτοπαίζει και να νυχτοξημερώνεται στα διάφορα καταγώγια.

Μια βραδιά σ' ένα από τα κέντρα αυτά της ηδονής παρασύρθηκε κι ήπιε τόσο που μέθυσε. Και στο μεθύσι επάνω, αλλαξοπίστησε κι ασπάσθηκε τον μωαμεθανισμό. Η νέα θρησκεία δεν του πρόσφερε καμιά χαρά μα ούτε μπορούσε να του προσφέρει και την ελάχιστη ψυχική ικανοποίηση. Παρά τα χρήματα που κέρδιζε και τις θέσεις και τα μεγαλεία που εξασφάλισε με τη νέα του ζωή, καμιά χαρά δεν είδε. Αντίθετα οι τύψεις που άρχισαν να ξυπνούν μέσα του και που μεγάλωναν μέρα με τη μέρα και πλήθαιναν δεν τον άφηναν να ησυχάσει. Η συνείδηση του, μαστίγιο σκληρό κι ανελέητο, τον έδερνε φρικτά και χωρίς οίκτο.

Κάποια βράδια σε μια τέτοια ψυχική αναστάτωση, θυμήθηκε με γλυκιά νοσταλγία το σπίτι του. Αγράμματοι ήταν οι γονείς του μα είχαν τη μόρφωση της πίστεως και της αρετής. Πριν να πάνε για ύπνο το βράδυ γονάτιζαν όλοι μπροστά στο εικόνισμα της Παναγίας και προσεύχονταν να τους φύλαξει από τους Τούρκους και αυτού του Τούρκου τη θρησκεία ασπάσθηκε τώρα. Τότε θυμήθηκε τα λόγια της καλής του μάνας. Του τα είπε σε μια περίπτωση, που έκανε κάτι που δεν έπρεπε κι ήταν ανήσυχος και στενοχωρημένος, Παιδί μου, του είχε πει. Την ταραγμένη συνείδηση ένα πράγμα μόνο την καθησυχάζει και την γαληνεύει: Η μετάνοια κι η εξομολόγηση.

Κι η θύμηση αυτή τον ενίσχυσε κάπως. Μα και τον έσπρωξε χωρίς καμιά καθυστέρηση ή αναβολή ν' αφήσει την Αίγυπτο και να φύγει για τη Βηρυτό. Σαν έφτασε, με λαχτάρα έτρεξε να ιδεί τον Δεσπότη. Και όταν τον βρήκε, με βαθιά συντριβή έπεσε μπροστά του και τον παρακάλεσε να δεχθεί την εξομολόγηση του. Τα είπε όλα. Τίποτα δεν απέκρυψε. Ο Δεσπότης ένας ευλαβής κληρικός, τον άκουσε με συμπόνια και δάκρυα στοργής. Στο τέλος, αφού τον παρηγόρησε και τον ενίσχυσε, τον συμβούλεψε για ασφάλεια του και για ξεκούρασμα να καταφύγει σε κανένα μοναστήρι. Ο Πολύδωρος τον άκουσε με προσοχή. Αφού ευχαρίστησε τον καλό γέροντα έφυγε. Έσπευσε να εκτελέσει τη συμβουλή του. Κατέφυγε σ' ένα μοναστήρι. Λίγο καιρό όμως έμεινε εκεί. Από φόβο μήπως εκθέσει τον πνευματικό

του πατέρα έφυγε νωρίς. Περιήλθε διάφορους τόπους και κατέληξε στο νησί της Χίου. Εδώ επισκέφθηκε κάποιο άλλο πνευματικό, εξομολογήθηκε και πάλι με πόνο ψυχής και ζήτησε να ξαναγίνει δεκτός από την Εκκλησία. Ο πνευματικός δέχτηκε τη μετάνοια του. Του διάβασε τη συγχωρητική ευχή, τον έχρισε με άγιο μύρο και τον κοινώνησε.

Μετά την αποκατάσταση του αυτή στους κόλπους της Εκκλησίας ο Πολύδωρος αναχώρησε για τη Νέα Έφεσο. Ο πόθος του να επανορθώσει πραγματικά το αμάρτημα του, δεν τον αφήνει ήσυχο. Μια σκέψη στριφογυρίζει αδιάκοπα στο μυαλό του. Η σκέψη να επισκεφθεί τις τουρκικές αρχές και με παρρησία να διακηρύξει μπροστά σ' αυτούς την πίστη του στον Χριστό και την αφοσίωση του στο θέλημά του. Και το 'καμε.

Μια μέρα παρουσιάστηκε μπροστά στον μουφτή και χωρίς περιστροφές τον ρώτησε:

– Πες μου, αφέντη. Είναι νόμιμο και σωστό να δώσω πίσω ένα πράγμα κάλπικο, που μου έδωκαν πριν λίγο καιρό με απάτη;

Ο μουφτής απήντησε καταφατικά. «Ναι» , του είπε, «Είναι νόμιμο».

Τότε ο Πολύδωρος πρόσθεσε:

— Δώσε μου, σε παρακαλώ, αυτή την απόφαση γραπτώς.

Ο μουφτής έγραψε την απόφαση και του την έδωσε. Μόλις ο Πολύδωρος πήρε στο χέρι την απόφαση (τον φετφά), χωρίς να χάσει καιρό, έτρεξε στον ιεροδικαστή (Καδή) και δείχνοντας την απόφαση του μουφτή του είπε:

— Πριν δέκα χρόνια με ξεγελάσαν και με κάμαν να αρνηθώ την πίστη μου. Πέταξα το χρυσάφι που κρατούσα για να πάρω το χώμα. Τώρα μετανιώνω. Λυπάμαι γι' αυτό που έκαμα και στενοχωρούμαι και κλαίω. Πάρτε το χώμα σας κι εγώ ξαναπαίρνω το χρυσάφι μου. Ήμουνα χριστιανός! Μένω χριστιανός! Κι είμαι έτοιμος να πεθάνω χριστιανός!

Στα λόγια του ομολογητή ο καδής με κόπο συγκράτησε τον θυμό του. Δοκίμασε κάτι να πει. Άρχισε τις κολακείες. Προχώρησε στις υποσχέσεις. Προσπάθησε να μεταπείσει τον Πολύδωρο τάζοντας χρήματα και θέσεις και τιμές… Και κατέληξε.

— *Έναν καιρό ήσουν χριστιανός. Τώρα όμως είσαι μωαμεθανός.*

— Όχι! Όχι! Διαμαρτυρήθηκε έντονα ο Πολύδωρος. Είμαι χριστιανός. Και θα πεθάνω χριστιανός.

Ο καδής δεν απογοητεύθηκε. Συνέχισε τις υποσχέσεις. Υποσχέσεις δελεαστικές. Απίθανες. Μα τίποτα. Στο τέλος, σαν αντιλήφθηκε, πώς οι προσπάθειες του ήταν χαμένες, διέταξε να αρπάξουν τον Πολύδωρο, να τον κλείσουν στη φυλακή και ν' αρχίσουν τα βασανιστήρια.

Όλη νύχτα οι δήμιοι βασάνιζαν τον μάρτυρα. Να αριθμήσει κανείς τα βασανιστήρια; Είναι αδύνατο. Τούτο μόνο λέγουμε. Την επομένη ο Πολύδωρος με το πρόσωπο αλλοιωμένο από τις ολονύχτιες κακώσεις και το κορμί τσακισμένο από τους αλύπητους ξυλοδαρμούς οδηγήθηκε μπροστά σ' ένα συμβούλιο από Τούρκους άρχοντες. Για δεύτερη φορά ο Πολύδωρος με παρρησία ζηλευτή διακήρυξε πάλι την πίστη του στον Χριστό και την αμετάκλητη απόφαση του να πεθάνει γι' Αυτόν. Σ' όλες τις απειλές και τις πιέσεις πού του έκαμναν η απάντηση του ήταν:

— Είμαι χριστιανός! Θα μείνω χριστιανός! Και θα πεθάνω χριστιανός.

Η άκαμπτη επιμονή του είχε εξοργίσει όλα τα μέλη του Συμβουλίου, που για να δώσουν μια διέξοδο στο αδιέξοδο, διέταζαν να ρίξουν και πάλι τον άγιο στη φυλακή και να επαναλάβουν τα βασανιστήρια. Οι δήμιοι με ασυγκράτητη μανία άρπαξαν το θύμα ξανά και το πέταξαν σ' ένα σκοτεινό κελί. Εκεί με καννιβαλίστικο πάθος, τόσο γνωστό και στην εποχή μας, άρχισαν το μακάβριο έργο τους. Έδεσαν τα χέρια και τα πόδια του μάρτυρος για να μη μπορεί να μετακινηθεί και με μαστίγια τον κτυπούσαν συνέχεια παντού. Το άγιο κορμί έγινε μια πληγή από την οποία το αίμα έτρεχε άφθονο. Ύστερα του έβαλαν σίδερα καυτά και τούβλα πυρωμένα στους ώμους και τις μασχάλες. Επιπλέον παρενέβαλαν μια ράβδο σιδήρου στο πέος του,ενώ άλλοι την ίδια ώρα του φορούσαν στο κεφάλι ένα πυρακτωμένο τάσι για σκούφο. Δεν θα αναφέρουμε άλλα βασανιστήρια. Μας είναι αδύνατο. Άλλωστε και να τ' ακούει κανείς δυσκολεύεται, τούτο μόνο σημειώνουμε. Ο καρτερόψυχος ομολογητής τα υπέμεινε όλα με θάρρος και καρτερία μοναδική. Τα υπέμεινε προφέροντας με πίστη: «Κύριε, συγχώρησε με». Είχε πια αποφασίσει τον θάνατο κι έτσι ο πόνος δεν τον φόβιζε.

Με τα μαρτύρια πέρασε όλη η νύχτα. Όταν ξημέρωσε, μερικοί δήμιοι πήραν τον μάρτυρα και τον οδήγησαν με φωνές και βρισιές στην πλατεία, μπροστά στον κριτή, πού περίμενε καθισμένος σε μια ψηλή εξέδρα ανάμεσα σε πολλούς επίσημους μωαμεθανούς.

Λίγο πιο κάτω ήταν στημένη μια αγχόνη. Ο μάρτυρας κοίταξε πρώτα την αγχόνη

κι υστέρα τον κριτή. Ένα αίσθημα παρηγοριάς ένοιωσε βλέποντας την πρώτη. Μια αηδία σαν αντίκρισε τον δεύτερο.

— Άϊ! τι λες; του φώναξε ο κριτής μ’ ένα γέλιο σαρδόνιο. Έβαλες μυαλά ή ακόμα επιμένεις στις απόψεις σου;

— Τα μυαλά μου τάχασα μόνο, όταν παρασύρθηκα κι αντάλλαξα την πίστη μου με τη δική σας. Τρέλα είναι να πετά κανείς το χρυσάφι, για να πάρει το χώμα. Τώρα τα έχω τετρακόσια τα μυαλά μου. Τώρα πού ξαναγύρισα στον Χριστό μου. Στα λόγια του μάρτυρα ο κριτής έχασε την υπομονή και φώναξε:

— Κρεμάστε τον γκιαούρη να γλυτώσουμε. Κρεμάστε τον. Είναι αγύριστο κεφάλι. Οι δήμιοι οδήγησαν τον Πολύδωρο προς την αγχόνη. Κι αυτός αφού με σταθερό βήμα πλησίασε, ασπάστηκε με σεβασμό το σχοινί της, έκαμε μ’ ευλάβεια τον σταυρό του και γαλήνιος δέχτηκε το σχοινί στον λαιμό του. Ο δήμιος έσυρε το σχοινί. Το κορμί υψώθηκε μετέωρο, ενώ η αγία ψυχή του μάρτυρα πέταξε στα γαλανά χάη του ουρανού.Το άγιο λείψανο έμεινε τρεις μέρες στην αγχόνη. Την τρίτη μέρα οι Τούρκοι διέταξαν τους χριστιανούς να το πάρουν και να το θάψουν. Μερικές αγνές ψυχές χριστιανοί αλλά και παραδόξως μουσουλμάνοι κατέβασαν το άγιο σκήνωμα απ’ την αγχόνη, το ξέπλυναν με καθαρό νερό και το έθαψαν κοντά στο νεκροταφείο των αρμενίων ραίνοντας το με τα δάκρυα του θαυμασμού και της αγάπης τους.

Σήμερα η κάρα του Αγίου φυλάσσεται στο Ναό της Αγίας Αικατερίνης Πλάκας στην Αθήνα.

Πηγή: *http://gerontes.wordpress.com/2010/09/03/άγιος-πολύδωρος-ο-κύπριος-νεομάρτυρα/*